

vençal modern *linde*, -do, molt usat per Mistral: «li galèro de la Grèço / sur l'aigo *lindo* que li brèsson» (Calendau IV, 9,5), tanmateix no occità antic.

En català es va usar pres del cast. i va arrelar-hi poc o molt [1647, *DTol.*], i un poc més el verb *llimpiar* [Lacav.]; però és exorbitant dir (*AlcM*) que és castellanisme molt antic: *limpiar* i Subj. *limpiu* (amb -iu < -id'), són semicultismes esporàdics de dos textos del S. XIV, sense cap relació amb el castellanisme tardà; des de c. 1920 va perdre molt de terreny en l'ús barceloní fins i tot el verb (*l'adj.* ja a penes s'hi usava): s'hi ha de ser intransigent. Per via popular, en català el resultat hauria hagut de ser **llèmpeu*, fem. *llèmpea*:¹ forma que de fet degué existir en un període preliterari, car deixà alguna supervivència en els Pirineus centrals, sobretot toponímica, en el sentit de 'llis, net de vegetació': un *Coma Llèmpia* nom de tres o quatre valletes ermes, una a Andorra, les altres en el Pallars Superior; i en el vessant occidental de la Serra de Cadí vaig recollir encara un *llempe* per a un 'pendent de muntanya sense pins ni mates' (*Lèmpu* Adraén 1935); la de Tor es diu *Coma Llèmpia*, la d'Erill també, però més aviat *Coma Llímpia* amb metafonía.

Potser també hem de posar aquí l'aran. *lampat* 'superfície coberta de glaç' (*tot et camin ei un lampat*, quan s'hi rellicsa, Cor., *Voc. Ar.*, 74), amb el qual semblen haver de combinar-se *llampa* «penca o cristall de glaç» (*DAG.*); «a l'hivern hi ha *lámpe*s de gel a la carretera» m'avisava un andorrà (*Xuvall*, 1964); *llimpes de glaç*, que usa C. Aug. Torras parlant de la Font del Cristall a la carena del Cadí: «l'aigua és fredíssima, forta i agradable al paladar i gairebé no es pot treure de gelada; en l'emmirallat bassal acostumen a trobar-s'hi bones *llimpes* de glaç» (*Pir. Cat.*, *Cerdanya*, 35 p. 135).

Jo també ho he sentit en alguns punts entre Campredó, el Capcir i la Seu d'Urgell: «tingueu compte», m'avisava un pastor a Conat (1960), «que tot és una *límpa* de gel»; a la Vall de Camprodon m'escrivi Mn. 40 Julià Pascual, distingeixen «tres estats de la neu: *limpa* de glaç, *limpa* de neu (gelada, sense cristallitzar en glaç) i *CONGLAT*» (1977). Una explicació raonable seria admetre una formació LIMPIDATUM, -DARE (> *llimpiar*, en part > *llimpar*), que ajudant-hi la influència de LAMPARE, -PADARE (veg. *LLAMP*) 'lluïr vivament, llampeguejar', es pogué també reduir a *lampat* i al postverbal *llampes*. En efecte en gascò, el tipus aranès s'estén: *lampàs* «verglas» a Barilhes (Alt Arieja),² gc. pir. *lampáu* «glacière, endroit où il y a de la neige éternelle» (Rohlfis, *RLiR* VII, 40); *Lampès d'Arrieu* i *Lempous de Hole*, alts vessants damunt Cautarés i Gavarnia (47° 65' × 2° 70', 47° 45' × 2° 60'). I d'ací, paral·lels al *llampes* del *DAG.*, derivats postverbals: Castillon de Coserans *lampo* «glace, névé» (Castet, *Gloss. Topon.*), Foix *lámpu* 'glaç' i *garlámpa* 'neu que es fon' (Fahrholz, *W. u. W. Ariège*, 135), Auzat *lámpu* 'glaç' (Rohlfis, *ZFSL*, 1929, 390).

Corroborant aquesta etimologia, cito altres casos de contaminació de LIMPIDUS per LAMP(A)DARE: mil. *lám-*

ped «límpido» (Salvioni, *Fon. Ci. Milano*, 67), gitano port. (Alent.) *lampio* «azeite», «candeia, candieiro», gitano esp. *lampio* «óleo» (Coelho, *RLus.* I, 13), però jo ho he sentit a gent d'Almeria com a sinònim de 'net', cast. *lampio*, com a expressió burlesca-expressiva (1943).

Tot això ens animaria a lligar-hi encara un verb occità que vol dir 'relliscar, lliscar', tenint en compte que també es presenta amb doble variant *lamp/lemp/limp*-. Tarn-e-Garona *lempà* «glisser» (St. Antonin, *Bouts d. M.* XVI, 118), b. llemp. *orlempà* «glisser sur la glace, sur la boue» (Béronie, < *a-re-lempà*); mentre que en els Alps tenim *lampar* «glisser ensemble les roues d'une voiture, en travers, sur le sol gelé ou sur la glace» (Barceloneta, Lallé; aquí amb derivats *lampà* 'lliscada' i *lampòr* 'indret on les rodes patinen'); en fi hi ha *límpà* «glisser» en el Roergue, junt amb el postverbal *limpo* «vase, bourbe» (Vayssier). S'estén fins a la Franche-Montagne o Montbéliard *lamper* «glisser, se glisser, en parlant des enfants qui en font un jeu», amb el postverbal *tailler une lampe* «frayer une glissoire» (les enfants sur la neige, le tailleur sur des pierres qu'il égalise); dubto molt que Grammont vagi estar encertat en voler derivar aquest mot de l'oberdeutsch *lampen* «prendre mollement» (*RLR* XXXIX, 334): car, no coincidint prou pel sentit i presentant *p* alt-alemanya < *b* (cf. scr. *rámbate*, ll. *láb*) no podria explicar un manlleu que s'estendria fins al gascò, ni tampoc els variants amb *e*, *i*.

DERIV.: *Limpidesa* (J. Carner). *Limpiditat*.

¹ El cast. *limpio* resulta de **límpeo* (per metafonía), forma que es va mantenir en alt-aragonès: *Agua-lémpeda*, nom d'una vall, en el Cartulari de Fanlo, doc. de 1035-70 (p. 93): això passà més tard a *Agualémpera* amb *-ð* > *-r*- a l'Alta Vall de Tena, terme de Sallent, paratge anomenat en castellà *Agualimpías*, però en el dialecte, per l'eliminació aragonesa dels proparoxítons, ha esdevingut *Gualimpéra*. No en dubtem, car encara sobreviuen les formes intermèdies, *llèmpia*, -*pa*: «es trobaven a la culassa d'una gran vall tota enronçada de cingles --- les *llèmpies* de neu baixaven per l'esquena dels obacs», Ant. Cayrol (JPCerdà, *Contar.*, 47); «les flors fredoliques recorda, en el branc; / i tu que pensaves: si se glaçaran! / --- / Amor hivernenca, seguint el camí, / florida i valenta, venies amb mi, / --- / una cogullada ara va a contar / qu'a la font Sant Jaume t'ha vista a plorar; / i ja el sol clareja tot al mig del cel: / allà degotinen les *llempes* de gel», JSebPons (*Canta-Perdiu*, p. 82). — ² «Le tens es fret, la brumo griso, / la blanco nèu curbís les prats: / quantis se soun espatarnats / sul *lampàs* ount l'esclop aliso» (*Bouts d. Mount.* XXXII, 76; XXIX, 55).

Linàcies, V. *lli Lindesa*, castellanisme esporàdic de fi S. XV *Línea*, *lineal*, *lineament*, *linear*, V. *línia*

LINGOT, del fr. *lingot* id., d'origen incert, potser de l'angl. *ingot* 'lingot' i 'motllo de fondre metalls'. □